

5. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Fekete- és Fehér Körös mentén fekvő erdők ma az Alföld keleti részének legnagyobb kiterjedésű, összefüggő folyó menti keményfás ligeterdei.

„1620 – hallottam a régi emberektől, hogy a Sebes fok volt Békésnek és Doboznak határa.” –Réthy Zs.: *Dobozi tanulmányok*

A Sebes – foki - erdő a Sebes-fok, Sebes-ér mellett északra a holt Fekete-Körös bal partján lévő erdősség neve. Az erdő a nevét a holt Fekete Körös bal partján Doboztól, Békésig kialakított mesterséges csatorna elnevezése miatt kapta. A Sebes-fok nevű csatorna, 3,79 km hosszúságú és közel 5,69 m szélességű. Elnevezését a benne sebesen folyó vízről kapta.

A Sebesfoki-erdő jelentős része természet közeli állapotú keményfás ligeterdő, amelyen a Holt – Fekete - Körös medre kanyarog át. Az idős keményfás ligeterdő lényegében a természetes elegyarányokat mutatja. Mintegy 65-70 százalékban kocsányos tölgy, 20-25 százalékban magyar kőris, kisebb arányban mezei szil, vénicszil, mezei juhar, fehérnár és vadcserezsnye. Az idős tölgyek és kőrisek kora átlagban 100 év körülire tehető, bár az állomány rendkívül erőteljes növekedése miatt a fák idősebbnek tűnhetnek. Egy közelmúltban letermelt részen végzett évgyűrűszámolások ezt a koradatot erősítették meg. Az idős állomány tehát mind genetikai anyagában, mind faminőségében, mind pedig esztétikai vonatkozásban igen jelentős értéket képvisel. Vannak irtott vagy telepített területek, csekély arányban nem őshonos fafajokkal (pl. fekete dió) is, azonban ezek a kedvező általános képet kevésbé befolyásolják. Nagyon fontos tényezője az erdő kedvező természeti állapotának az igen gazdag, dús cserjeszint, amely biztosítja mind a rovarvilág, mind pedig az erdőben fészkelő és táplálkozó madárközösség fajgazdagságát.

Az erdő egyike azon - mára már nagyon kevés – maradvány területeknek, ahol az Alföldre a korábbi hűvösebb, csapadékosabb éghajlatú időszakokban a környező hegyvidékekről áterjedt elemek fennmaradhattak. Ezt bizonyítja az erdő eddigi botanikai vizsgálata is, amelynek során az alábbi **védett fajok** előfordulását sikerült megállapítani:

Ophio-glossum vulgatum – Közönséges kígyónyelv
Dryopteris carthusiana – Szálkás pajzsika
Scilla bifolia agg. – Tavaszi csillagvirág
Platanthera bifolia – Fehér Sarkvirág
Acer tataricum – Tatár juhar
Anemone ranunculoides – Bogláros szellőrózsa
Convallaria majális – Májusi gyöngyvirág
Hedera helix – Virágzó borostyán
Lithospermum purpureo-coeruleum – Erdei gyöngyköles
Melica altissima – Magas gyöngyperje
Peucedanum alsaticum – Buglyos kocsord
Peucedanum palustre – Mocsári kocsord

A Sebes – foki - erdőből eddig 487 nagylepkefaj került elő, amely egyetlen erdő esetében igen magas szám; hasonló faj gazdagságot eddig az Alföldön csupán a Nyírség és a Beregi-sík nagyobb kiterjedésű, természet közeli erdeiben tapasztalható.

Jelentősebb lepke fajok:

Eriogaster lanestris - barna gyapjas-szövő lepke

Proserpinus proserpina - törpeszender

Zerynthia polyxena - farkasalmalepke

Parnassius mnemosyne - kis apollólepke

Apatura ilia - kis színjátszólepke

Neptis sappho - kis fehérsávoslepke

Az erdő gerinces-faunája is rendkívül gazdag. A darázsölyv, a kis héja, szürke küllő, balkáni fakopáncs, barátcinege, léprigó, örvös légykapó, meggyvágó is megtalálható az erdőben. Az erdőben költő madárfajok száma becslésünk szerint elérheti, sőt, meghaladhatja a 60-at. Az erdő vadállománya is értékes.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Az erdő a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából különlegesen nagy értékű, védett fajokban gazdag, ugyanakkor idős keményfa-ligeterdő jellegű részei egészen természet közeli állapotúak, s tájképi értékük is jelentős; mindez kellően indokolja a Sebes-foki-erdő felvételét a helyi értéktárba.